

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

11. travnja 2024.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Članak 267. UFEU-a – Nužnost zatraženog tumačenja kako bi sud koji je uputio zahtjev mogao donijeti svoju presudu – Neovisnost sudstva – Uvjeti imenovanja redovnih sudaca – Mogućnost dovođenja u pitanje pravomoćne presude u kaznenom postupku u fazi postupka izvršenja te presude – Nedopuštenost zahtjevâ za prethodnu odluku”

U spojenim predmetima C-114/23 [Sapira]ⁱ, C-115/23 [Jurckow]ⁱ, C-132/23 [Kosieski]ⁱ i C-160/23 [Oczka]ⁱ,

povodom četiriju zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koje je podnio Sąd Okręgowy w Warszawie (Okružni sud u Varšavi, Poljska) odlukama od 18. veljače 2023. (C-114/23 i C-115/23), od 6. ožujka 2023. (C-132/23) i od 14. ožujka 2023. (C-160/23), koje je Sud zaprimio 27. veljače 2023. (C-114/23 i C-115/23), 6. ožujka 2023. (C-132/23) i 15. ožujka 2023. (C-160/23), u kaznenim postupcima protiv

KB (C-114/23),

RZ (C-115/23),

AN (C-132/23),

CG (C-160/23),

uz sudjelovanje:

Prokature Rejonowe Warszawa Ochota (C-114/23 i C-160/23),

Prokature Okręgowe w Warszawie (C-115/23 i C-132/23),

SUD (treće vijeće),

u sastavu: K. Jürimäe (izvjestiteljica), predsjednica vijeća, K. Lenaerts, predsjednik Suda u svojstvu suca trećeg vijeća, N. Piçarra, N. Jääskinen i M. Gavalec, suci,

nezavisna odvjetnica: T. Čapeta,

tajnik: A. Calot Escobar,

* Jezik postupka: poljski

ⁱ — Naziv ovog predmeta je izmišljen. On ne odgovara stvarnom imenu nijedne stranke u postupku.

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Prokuraturu Okręgowu w Warszawie, A. Bortkiewicz,
- za poljsku vladu, B. Majczyna i S. Żyrek, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, K. Herrmann i P. J. O. Van Nuffel, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnu odvjetnicu, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjevi za prethodnu odluku odnose se na tumačenje članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a, članka 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja), kao i načela pravne sigurnosti, neoborivosti pravomoćnih odluka, proporcionalnosti i postupovne autonomije.
- 2 Zahtjevi su upućeni u okviru postupaka izvršenja četiriju pravomoćnih sudskih odluka kojima su osobama KB, RZ, AN i CG izrečene kaznenopravne sankcije.

Pravni okvir

- 3 Člankom 9. stavcima 1. i 2. ustave – Kodeks karny wykonawczy (Zakon o Zakoniku o izvršenju kazni) od 6. lipnja 1997. (Dz. U. iz 2023., poz. 127.; u daljnjem tekstu: Zakonik o izvršenju kazni) određuje se:
 - „1. Postupak izvršenja započinje bez odgode nakon što presuda postane izvršna.
 - 2. Presuda ili rješenje doneseno primjenom članka 420. ustave – Kodeks postępowania karnego [(Zakon o Zakoniku o kaznenom postupku), od 6. lipnja 1997. (Dz. U. iz 2022., poz. 1375.)], u vezi s oduzimanjem imovine ili materijalnim dokazima, postaje izvršna/izvršno u trenutku kad postane pravomoćna/pravomoćno, osim ako je zakonom predviđeno drukčije.”
- 4 U skladu s člankom 13. stavkom 1. Zakonika o izvršenju kazni:
 - „Tijelo izvršenja odluke i svaka osoba na koju se odluka izravno odnosi mogu zatražiti od suda koji je donio odluku da ukloni sumnje u vezi s izvršenjem odluke ili prigovore u vezi s izračunom kazne. Protiv rješenja suda moguće je podnijeti žalbu.”
- 5 Članak 15. stavak 1. tog zakonika glasi:
 - „Sud prekida postupak izvršenja u slučaju zastare izvršenja kazne, smrti osuđene osobe ili bilo kojeg drugog razloga koji isključuje taj postupak.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 6 Presudom od 28. prosinca 2022. Sęda Okręgowog w Warszawie (Okružni sud u Varšavi, Poljska) osobi KB izrečena je uvjetna kazna zatvora od dva mjeseca kao i novčana kazna jer je uporabom društvene mreže Twitter 1. i 2. ožujka 2022. javno uvrijedila predsjednika Republike Poljske (predmet C-114/23).
- 7 Presudom tog suda od 28. studenoga 2022. osobi RZ izrečena je uvjetna kazna zatvora u trajanju od jedne godine i novčana kazna zbog toga što je, kako bi ostvarila financijsku korist, drugu osobu navela da nepovoljno raspolaže svojom imovinom (predmet C-115/23).
- 8 Presudom od 9. veljače 2023. navedenog suda osoba AN osuđena je na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od jedanaest mjeseci zbog počinjenja dvaju kaznenih djela informatičke prijevare (predmet C-132/23).
- 9 Svaku od tih triju presuda donio je sudac pojedinac, i to u predmetima C-114/23 i C-132/23 sudac LM, a u predmetu C-115/23 sudac OP. Te su presude postale pravomoćne a da protiv njih nije uložena žalba.
- 10 Osoba CG je pak presudom od 30. prosinca 2022. Sęda Apelacyjnog w Warszawie (Žalbeni sud u Varšavi, Poljska) osuđena na kaznu zatvora od osam godina zbog fizičkog i psihičkog zlostavljanja dojenčeta (predmet C-160/23). Ta je presuda, koju je donijelo žalbeno vijeće sastavljeno od tri suca, odnosno sudaca JL, KS i MP, također postala pravomoćna.
- 11 Sęd Okręgowy w Warszawie (Okružni sud u Varšavi), sud koji je uputio zahtjev, mora odlučiti o izvršenju četiriju pravomoćnih sudskih odluka navedenih u točkama 6. do 10. ove presude.
- 12 Taj sud ističe da su suci pojedinci Sęda Okręgowog w Warszawie (Okružni sud u Varšavi), LM i OP, kao i tri suca Sęda Apelacyjnog w Warszawie (Žalbeni sud u Varšavi), JL, KS i MP (u daljnjem tekstu zajedno nazvani: predmetni suci), imenovani odlukama predsjednika Republike Poljske na prijedlog Krajowe Rade Sędownictwa (Državno sudbeno vijeće, Poljska), u sastavu koji proizlazi iz ustave o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sędownictwa oraz niektórych innych ustaw (Zakon o izmjeni Zakona o Državnom sudbenom vijeću i određenih drugih zakona) od 8. prosinca 2017. (Dz. U. iz 2018., poz. 3.). Međutim, nesporno je da to tijelo nije neovisno.
- 13 Iz toga slijedi da sud koji čini sudac imenovan na prijedlog Državnog sudbenog vijeća, u sastavu koji proizlazi iz zakona navedenog u prethodnoj točki, nije zakonito sastavljen te se ne može smatrati neovisnim i nepristranim sudom, osobito u smislu članka 47. Povelje.
- 14 Nadalje, sud koji je uputio zahtjev ističe u svojem zahtjevu za prethodnu odluku u predmetu C-160/23 da je u više presuda Sęd Najwyższy (Vrhovni sud, Poljska) već ukinuo presude koje je u žalbenom postupku donio Sęd Apelacyjny w Warszawie (Žalbeni sud u Varšavi) u sastavu koji je uključivao suca JL, među ostalim u predmetu u kojem je odlučivao zajedno sa sucima KS i MP. Sęd Najwyższy (Vrhovni sud) tada je istaknuo okolnosti u vezi s imenovanjem suca JL, njegovu povezanost s političkim tijelima kao i njegovu aktivnost agenta za discipliniranje sudaca redovnih sudova. Isti zaključci vrijede i za suca KS. Što se tiče suca MP, Sęd Najwyższy (Vrhovni sud) uzeo je u obzir nezakonitost njegova imenovanja i izvršavanje njegove aktivnosti u Državnom sudbenom vijeću kojima je ugrožena neovisnost sudova i sudaca.

- 15 Sud koji je uputio zahtjev smatra da poljsko pravo, tumačeno s obzirom na pravo Unije i sudsku praksu Suda, omogućuje sudovima koji odlučuju o meritumu u kaznenim stvarima da ispituju prigovor koji se temelji na nepoštovanju zahtjeva iz članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a i članka 47. Povelje, koji mogu istaknuti optuženik, druge stranke u postupku i sâm sudac. Međutim, u ovom slučaju, u okviru četiriju kaznenih postupaka u kojima su donesene pravomoćne sudske odluke koje su predmet izvršenja u glavnom postupku, nije istaknut nijedan prigovor u tom smislu te predmetni suci nisu ispitali poštovanje tih zahtjeva.
- 16 U tom kontekstu taj sud smatra da je potrebno utvrditi može li se poštovanje navedenih zahtjeva provjeriti na temelju prava Unije, po potrebi po službenoj dužnosti, u kasnijoj fazi, među ostalim tijekom postupka sudskog izvršenja. Navedeni sud smatra da to mora biti moguće.
- 17 U ovom bi slučaju isti sud tako morao utvrditi nepostojanje pravomoćnih sudskih odluka koje su predmet postupaka izvršenja koji se vode pred njim zbog nezakonitosti uvjeta imenovanja predmetnih sudaca. Stoga bi trebao okončati te postupke te bi kaznena odgovornost osoba KB, RZ, AN i CG trebala biti predmetom novih sudskih odluka.
- 18 U tim je okolnostima Sąd Okręgowy w Warszawie (Okružni sud u Varšavi, Poljska) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li članak 19. stavak 1. drugi podstavak [UEU-a], članak 47. Povelje [...] i opća načela prava Unije: načelo pravne sigurnosti, neoborivosti pravomoćnih sudskih odluka, proporcionalnosti i postupovne autonomije tumačiti na način da im se protive svi nacionalni propisi kojima bi se onemogućavalo da sud u okviru postupka za izvršenje pravomoćne osuđujuće presude u kaznenom predmetu ispita je li izvršivu presudu donio sud koji ispunjava zahtjeve da je ustanovljen zakonom, neovisan i nepristran, a u slučaju da utvrdi da ti zahtjevi nisu ispunjeni da, u skladu s dosadašnjom sudskom praksom Suda [...], iz te činjenice izvede sve posljedice, uključujući izuzimanje iz primjene presude koja je donesena na taj način i obustavu postupka izvršenja?
2. U slučaju potvrđenog odgovora na prvo pitanje, ovisi li provođenje takvog ispitivanja o inicijativi osuđene osobe ili drugog ovlaštenog subjekta ili je, s obzirom na navedena načela prava Unije, sud u okviru postupka za izvršenje pravomoćne osuđujuće presude dužan provesti to ispitivanje po službenoj dužnosti?”

Postupak pred Sudom

Spajanje predmeta C-114/23, C-115/23, C-132/23 i C-160/23

- 19 Odlukama predsjednika Suda od 4. i 18. travnja 2023. predmeti C-114/23, C-115/23, C-132/23 i C-160/23 spojeni su u svrhu pisanog i usmenog dijela postupka te donošenja presude.

Zahtjevi za primjenu ubrzanog prethodnog postupka

- 20 Sud koji je uputio zahtjev zatražio je da se o ovim zahtjevima za prethodnu odluku odluči u ubrzanom prethodnom postupku, predviđenom u članku 105. Poslovnika Suda. U prilog svojim zahtjevima istaknuo je da su glavni predmeti obuhvaćeni kaznenim pravom, da se ti predmeti odnose na temeljna prava i da je u općem interesu da se počinitelji kaznenih djela bez odgode smatraju kazneno odgovornima.
- 21 U članku 105. stavku 1. Poslovnika predviđa se da, na zahtjev suda koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku ili iznimno po službenoj dužnosti, predsjednik Suda može, nakon što sasluša suca izvjestitelja i nezavisnog odvjetnika, odlučiti da se o tom zahtjevu za prethodnu odluku rješava u ubrzanom postupku kad priroda predmeta zahtijeva postupanje u kratkim rokovima.
- 22 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, takav ubrzani postupak postupovni je instrument koji treba odgovoriti na izvanrednu kriznu situaciju (presuda od 2. ožujka 2021., A. B. i dr. (Imenovanje sudaca Vrhovnog suda – pravno sredstvo) (C-824/18, EU:C:2021:153, t. 48. kao i navedena sudska praksa).
- 23 U konkretnom slučaju, predsjednik Suda je 4. i 18. travnja 2023. zaključio, nakon što je saslušao suca izvjestitelja i nezavisnog odvjetnika, da se zahtjevi spomenuti u točki 20. ove presude ne mogu prihvatiti. Naime, sud koji je uputio zahtjev nije iznio konkretne razloge koji se odnose na okolnosti postupaka izvršenja o kojima je riječ u glavnom postupku zbog kojih bi bilo potrebno da se o zahtjevima za prethodnu odluku odluči u kratkim rokovima. Nadalje, činjenica da je u glavnim postupcima riječ o kaznenim predmetima sama po sebi ne opravdava to da se o njima odlučuje u ubrzanom postupku (vidjeti u tom smislu presudu od 16. studenoga 2021., Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim i dr., C-748/19 do C-754/19, EU:C:2021:931, t. 26.). Naposljetku, sâm interes građana da se što je prije moguće utvrdi doseg prava koja imaju na temelju prava Unije, iako legitiman, nije takav da bi se iz njega moglo utvrditi postojanje iznimne okolnosti (presuda od 28. travnja 2022., Phoenix Contact, C-44/21, EU:C:2022:309, t. 16.).

Zahtjev za pružanje informacija u predmetu C-160/23

- 24 Nakon zahtjeva za pružanje informacija koji je Sud uputio 4. travnja 2023. sudu koji je uputio zahtjev, potonji je, među ostalim, pružio pojašnjenja o svojoj ulozi u postupcima izvršenja. Taj je sud naveo da je, kad je riječ o pravomoćnim presudama koje su u kaznenim predmetima donijela sudska vijeća Sąda Okręgowog w Warszawie (Okružni sud u Varšavi), nadležan za donošenje mjera predviđenih Zakonikom o izvršenju kazni. Riječ je o mjerama kao što su, kao prvo, nalog za izvršenje kazne, kao drugo, zatvaranje osuđene osobe uz intervenciju policije u zatvorsku ustanovu kako bi tamo odslužila izrečenu kaznu, kao treće, izvršenje takve presude u dijelu u kojem se osuđenoj osobi nalaže plaćanje sudskih troškova Državnoj riznici, kao četvrto, ispitivanje, prema potrebi, zahtjeva za odgodu izvršenja kazne zatvora i, kao peto, izdavanje uhidbenog naloga radi potrage za osuđenom osobom u slučaju njezina bijega.

Nadležnost Suda

- 25 Poljska vlada u bitnom tvrdi da problematika u vezi s organizacijom pravosuđa država članica ulazi u njihovu isključivu nadležnost, a ne u materijalno područje primjene prava Unije.

- 26 U tom smislu, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da, iako je organizacija pravosuđa u državama članicama zaista u nadležnosti potonjih, ostaje činjenica da su države članice pri izvršavanju te nadležnosti ipak dužne poštovati određene obveze koje imaju na temelju prava Unije i da to može biti tako osobito kad je riječ o nacionalnim pravilima za donošenje odluka o imenovanju sudaca i eventualno o pravilima u vezi sa sudskim nadzorom koji se primjenjuje u kontekstu takvih postupaka imenovanja (presuda od 9. siječnja 2024., G. i dr. (Imenovanje sudaca redovnih sudova u Poljskoj) (C-181/21 i C-269/21, EU:C:2024:1, t. 57. kao i navedena sudska praksa).
- 27 Nadalje, iz teksta upućenih prethodnih pitanja jasno je vidljivo da se ona ne odnose na tumačenje poljskog prava, već na tumačenje odredbi i općih načela prava Unije obuhvaćenih tim odredbama.
- 28 Iz toga slijedi da je Sud nadležan za odlučivanje o zahtjevima za prethodnu odluku.

Dopuštenost zahtjevâ za prethodnu odluku

- 29 Prokuratura Okręgowa w Warszawie (Okružno državno odvjetništvo u Varšavi, Poljska) i poljska vlada osporavaju dopuštenost ovih zahtjeva za prethodnu odluku jer, u biti, odgovor na prethodna pitanja nije potreban.
- 30 Tako Okružno državno odvjetništvo u Varšavi u biti tvrdi da je predmet postupaka izvršenja u glavnom postupku primjena pravomoćne sudske odluke donesene u okviru kaznenog postupka, a ne rješavanje spora kako bi se donijela odluka o meritumu. Sud koji je uputio zahtjev, kao sud izvršenja, vezan je sadržajem pravomoćnih izvršnih sudskih odluka i nije nadležan za nadzor njihove valjanosti.
- 31 Poljska vlada pak u bitnom tvrdi da su prethodna pitanja hipotetska. Iz zahtjeva za prethodnu odluku ne proizlazi nikakva posebna zabrinutost u pogledu neovisnosti sudova koji su donijeli pravomoćne sudske odluke u glavnom postupku. Dvojbe suda koji je uputio zahtjev odnose se samo na činjenicu da su predmetni suci imenovani na prijedlog tijela čiju je polovicu članova izabrala zakonodavna vlast. Međutim, iz sudske prakse Suda proizlazi da takvo imenovanje samo po sebi ne može činiti povredu prava na neovisan i nepristran sud ustanovljen zakonom.
- 32 Valja navesti da je sud u više navrata naglasio da postupak uspostavljen člankom 267. UFEU-a predstavlja instrument suradnje između Suda i nacionalnih sudova zahvaljujući kojem Sud nacionalnim sudovima daje elemente za tumačenje prava Unije koji su im potrebni za rješavanje spora koji se pred njima vodi, te da smisao prethodnog postupka nije davanje savjetodavnih mišljenja o općenitim ili hipotetskim pitanjima, nego stvarna potreba za učinkovitim rješavanjem spora (presuda od 9. siječnja 2024., G. i dr. (Imenovanje sudaca redovnih sudova u Poljskoj), C-181/21 i C-269/21, EU:C:2024:1, t. 62. kao i navedena sudska praksa).
- 33 Kao što to proizlazi iz samog teksta članka 267. UFEU-a, zahtijevana prethodna odluka treba biti „potrebna” kako bi sudu koji je uputio zahtjev omogućila „[da] don[ese] presudu” u predmetu o kojem odlučuje (presuda od 9. siječnja 2024., G. i dr. (Imenovanje sudaca redovnih sudova u Poljskoj), C-181/21 i C-269/21, EU:C:2024:1, t. 63. kao i navedena sudska praksa).
- 34 Sud je tako podsjetio na to da i iz teksta i iz strukture članka 267. UFEU-a proizlazi da je pretpostavka za odlučivanje u prethodnom postupku, među ostalim, činjenica da se pred nacionalnim sudovima stvarno vodi spor u kojem ti sudovi trebaju donijeti odluku koja može

uzeti u obzir presudu donesenu u prethodnom postupku (presuda od 9. siječnja 2024., G. i dr., (Imenovanje sudaca redovnih sudova u Poljskoj)), C-181/21 i C-269/21, EU:C:2024:1, t. 64. kao i navedena sudska praksa.

- 35 U ovom slučaju iz objašnjenja koja je pružio sud koji je uputio zahtjev proizlazi da je taj sud pozvan odlučiti u okviru postupka izvršenja pravomoćnih osuđujućih presuda u kaznenom postupku, protiv kojih nema pravnog lijeka. Prema mišljenju tog suda, sastav sudskih vijeća koja su donijela te odluke mogao se nadzirati tijekom glavnog kaznenog postupka, koji je, prema spisu kojim raspolaze Sud, različit od postupka izvršenja.
- 36 S druge strane, s obzirom na elemente koje je dostavio sud koji je uputio zahtjev, takav se nadzor čini isključenim u fazi izvršenja navedenih odluka. Tako taj sud ne navodi nijednu odredbu poljskog postupovnog prava koja bi mu dodijelila nadležnost za ispitivanje usklađenosti tih odluka, među ostalim s pravom Unije. Nadalje, u skladu s objašnjenjima koja je navedeni sud pružio u odgovoru na zahtjev za pružanje informacija iz točke 24. ove presude, njegove su nadležnosti u fazi izvršenja takvih odluka ograničene na donošenje mjera predviđenih Zakonikom o izvršenju kazni.
- 37 S obzirom na te elemente, ne čini se da je sud koji je uputio zahtjev nadležan, na temelju pravila poljskog prava, za ocjenu zakonitosti, osobito s obzirom na pravo Unije, sudskih vijeća koja su donijela presude i pravomoćne osuđujuće presude u kaznenom postupku u odnosu na koje je pred njim pokrenut postupak izvršenja.
- 38 Stoga se pitanja postavljena u ovim spojenim predmetima neraskidivo odnose na fazu koja prethodi tim postupcima izvršenja, koja je pravomoćno okončana i koja se razlikuje od navedenih postupaka izvršenja. Ona stoga ne odgovaraju stvarnoj potrebi rješavanja predmeta u glavnom postupku, nego se njima od Suda nastoji ishoditi općenita ocjena koja nije povezana s potrebama tih predmeta (vidjeti po analogiji presudu od 9. siječnja 2024., G. i dr. (Imenovanje sudaca redovnih sudova u Poljskoj)), C-181/21 i C-269/21, EU:C:2024:1, t. 78. kao i navedenu sudsku praksu).
- 39 Iz toga slijedi da ta pitanja izlaze iz okvira sudskih zadaća koje Sud ima na temelju članka 267. UFEU-a (vidjeti po analogiji presudu od 9. siječnja 2024., G. i dr. (Imenovanje sudaca redovnih sudova u Poljskoj)), C-181/21 i C-269/21, EU:C:2024:1, t. 79. kao i navedenu sudsku praksu).
- 40 U tim okolnostima valja utvrditi da su ovi zahtjevi za prethodnu odluku nedopušteni.

Troškovi

- 41 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (treće vijeće) odlučuje:

Zahtjevi za prethodnu odluku koje je podnio Sąd Okręgowy w Warszawie (Okružni sud u Varšavi, Poljska) odlukama od 18. veljače 2023. (C-114/23 i C-115/23), od 6. ožujka 2023. (C-132/23) i od 14. ožujka 2023. (C-160/23) nisu dopušteni.

Potpisi